

Erliziozkoa Euskal Prentsan

Una pequeña aproximación a un análisis esquemático

PAULO AGIRREBALTZATEGI

Herria 2.000 Eliza, denok ezagutzen dugun aldizkari hau, 3.urtemugara iritsi da.

Hori dela eta, hona hemen omenaldi gisa beraiek euskaraz argitaratu artikuluetako bat, hartu duten hildoari (medio de contrainformación en la sociedad y en la Iglesia) kemen biziaz jarrai diezaioten. Anaitasuna.

Aldizkariaren zuzendaritzak eskatu dit gai honetaz zerbait idazteko. Hasteko, baiezkoa eman dut. Baiezkoa esatean bertan izan nituen kezkek, ordea, handiagotu egin zaizkit, artikulurako eskema lantzean eta ondorengo lerro hauek idaztean. Izan ere, prestsari buruzko azterketaren bat egiteko, bietako bat izan beharra dagoela iruditu zait: soziologoa edota kazetaria. Ni ez bata ez bestea naiz. hala ere, ausartu egin naiz, euskal prentsaaren parte on bat behintzat jarraitzen dudalako, irakurle bezala, eta euskaldunon arten erlijioaren fenomenoak nondik nora dabilen barne-barne-tik kezkatzen nauelako.

Artikulu hau ez da, beraz, soziologikoa. Hala ere, eta gero agertuko dudan bezala, neure inkurtsiotxo egin dut soziologiaren alorrera ere. — Barkatuko al didate soziologoek!. Horrelako azterketaren egokitasuna eta premia behintzat habarmenago geldituko dela uste dut. Horretarako eskema modukoa izan daiteke agian oraingo hau. Horretarako eskema modukoa izan

daiteke agian oraingo hay. Neure aldetik irakurle baten ikutuak eta gogoetak emango ditut bereziki.

Eta aurrera jo aurretik, eta adiskideen asmoa ulertu nahirik, honelatsu daitekeela uste dut, tituluari adierazten den galdera: Zenbateraino kezkatzen du euskal prentsa erlijioaren fenomenoak?. Zein alde-tatik datorkio agertzen duen interesa? Noraino sakontzen da erlijiozkoaren al-bitea eta gaia?

Parece que el tema religioso interesa más por sus relaciones con la ética o la política que por sí mismo

Jakina, euskal prentsa ez dago batean, osoan eta orokorki hartzerik: egunkari eta aldizkari bakoitzak bere erara erabil-

tzen du; eta bakoitzaei begiratu beharra dago.

EUSKAL PRENTSA SAILKATUZ

Zein da euskal prentsa? Ez nator betiko eztabaida astintzera: "Zein da euskal literatura, zein da euskal kultura, zein da euskal prentsa?". Artikulu honetarako aski dut mugapen hauxe: Euskal prentsa Euskal Herrian eta bereziki Euskal Herrirako egiten dena da. Euskaraz egiten den ala ez eta zenbat egiten, honetarako zera honegatik bakarrik izan daiteke jakingarria: Aldizkaria norako den jakiteko. Baina hau ere gehiago mugatzen dute irakurleak eta prentsa erabiltzen dirten gaiek.

Egunkariak. Euskal prentsa aipatzen aurrenik egunkariak kontutan hartu beharra dago. Zalantzarik gabe, euskal gizartearen dinamika jasotzean eta eritzia eratzean, egunkariok dira garrantzizkoenak. Une honetan hauek dira euskal egunkariak: **Correo español-Pueblo vasco (Bilbokoak)**

Bilbao Editorial-ak argitaratzen du eta gehienbat Ibarra familiaren eskuetan dago; **Deida** (Bilboko), Iparragirre S.A. da jabea, eta PNV-EAJren politika eta ideologiaren bidetik dabil; **Diario de Navarra** (Iruinekoa), akzioak oso sakabanatuak izanik ere, Urangatarrek dute indarrak handiena; **Egin**, 23.000 kontupartaideen dirulaguntzaren eta "fundatzaileen" abal pertsonalen gain eraikia, Hernanin argitaratzen da; **Diario Vasco** (Donostiakoa), Bilbao Editorialak du akzioen gehiengoa; **Gaceta del Norte**, Gonzalez Barandiaran, Urquijo eta beste dira horren jabeak; **Hierro**, lehen Secretaria General del Movimiento-ren eta orain Gobernuaren eskuetan dago; **Norte Express**, (Gasteizkoa), Orioldarren eta

rren haniztasunean onartu egiten da, eta dagokion lekua ematen zaio prentsan ere.

b) **Aukera ideologikoaren mailan:** Gizartea eraikitzeko eta sendotzeko erlijio edo konfesio konkretu bat aukeratzen da, prentsa-organoa bera konfesionala bihurtuz

c) **Fedezko testigutzaren mailan:** Fede-alkartearen oinarritzat eta muintzat hartzen da erlijio-konfesio konkreturen bat, eta hori argitzeko eta zabaltzeko erabiltzen da prentsa-organoa.

Maila hauen arabera sailka daitezke euskal prentsa-organok ere.

Ikuskera militantea (hirugarren mailakoa) duen prentsa ugaria da Euskal Herrian. Horien artean sartu behar dira erlijio-

ruan. Joera honetakoak direla esan daiteke: **Egin** eta **Sud Ouest** egunkariak, eta **Punto y Hora** eta **Ere** aldizkariak, besteren artean; hauen artekotzat joko genituzke **Argia** eta **Anaitasuna** ere, nahiz eta neurri on batez erlijio-institutuei lorutik egon. Beraien aukera aparte, katolizismoari buruzko informazioak eramaten du erlijioari ematen zaion lekurik handiena, gure gizartean horixe delako garrantzizkoena eta nagusi. Baina, berriemate eta guzti, erlijioaren kritika askoz nabarmenagoa da prentsa honetan.

ERLIJIOAREN TXOKOA

Ikuskera konfesionala (ez militantea) eta ikuskera kulturala duen prentsari begiratzeari dagokigu. Zein neurritan eta zein eratan erabiltzen dute egunkari-aldizkari hauek erlijiozkoa? Aldizkariak (astekariak, hamabostekariak, halibetekariak) eta egunkariak bereiz azter daitezke, haien eta hauen albistearikiko dinamika nahiko ezberdina delako; agian erlijiozkoaren albisteak ba du bere dinamika berezia gaurko gure gizartean, agian aldizkariari hurbilagotzen zaiona.

a) **Euskal Aldizkariak.** Hauek ez dute sail berezi eta finkorik erlijiozkoaren berri (iruzkin nahiz kritika) emateko. Hala ere, denek eskaintzen diote sarritan edo aldizka orrialderen bat. Baina hauetan ere, erlijiozkoa bere horretan erabili beharrean, gehiagotan erabiltzen da etikazkoarekin edo politikazkoarekin zerikusirik duen neurrian. Orduan ba dirudi, benetan erlijiozkoa berea baino interesgarriagoa dela horrek politikan nahiz moralean duen eragina.

Joera apologetikoa nahiz kritikoa, biak aurki daitezke euskal aldizkariaren erlijio-orrialdetan: konfesionalek gehienetan erlijioaren edo erlijio-instituzioen defentsa

Nuestros diarios no tienen una sección fija de religión. El tema religioso aparece en otras secciones: internacional, estatal, E.H., cultura o sociedad.

Fournietarren eskuetan, besteren artean; **Sud-Ouest**, Bordaleko egunkariak, argitalpen berezia egiten du Ipar Euskal Herriarako

Bederatzi egunkari dira, beraz. Bakoitzaren jabea zein den jakitea interesgarria da, ideologia orokorra eta bereziki erlijioaren erabilera ezagutzeko eta ulertzeko. Esan beharrik ez dago, egunkari guztiok albiste orokorrak ematekoak direla.

Aldizkariak. hauen artekoak dira astekariak, hamabostekariak nahiz hilabetekariak. Epe luzeagokoa argitaratzen direnak ez ditugu kontutan hartzen, alorren baten inguruan berezituak izaten direlako; egia esan, hauek ere aztertzeak mereziko luke, baina ez dago prentsa bezala hartzerik, besterik gabe.

Aldizkariaren artean, guri orain dagokigunez, berezketa nagusi bat egin beharra dago: Erlijiozko aldizkariak eta denetarikoa albisteak ematen dituztenak. Erlijiozko euskal aldizkariak —denak, uste dudanez— katolikoak dira. Nik dakidanez, ez dago erlijioaren fenomenoak, bere zabaltasunean aztertzen eta horretaz berri ematen duen euskal aldizkaririk (agian interesgarria litzaiteke): ez dago, beste Erlijio edo Konfesioaren aldizkaririk ere, nik dakidanez. Erlijiozko aldizkariak ez ditut izandatu.

Denetarikoa albisteak ematen dituzten aldizkari euskaldunen artean hauek aipatu behar dira: **Anaitasuna**, **Argia**, **Ere**, **Goiz Argi**, **Herjia**, **Punto y Hora**; **Zer** (?). Legez zer diren alde batetara utzirik, guzti horiek informazio orokorrekotzat jo daitezke. Eta horrexegatik da interesgarria horien erlijioari buruzko jokabidea. Alde batetara utzi behar dira noski, erakundeak, taldeen edo herrietako eta auzoetako boletinak.

ERLIJIOAREN IKUSPUNTUAK

Hiru mailatan ikus eta erabil dezake erlijioa eta erlijiozkoa prentsak:

a) **Kulturazko fenomenoaren mailan:** Munduan eta inguruan erlijiozkoa benetako behomene soziala dela ikusiz, bero-

institutu eta erakundearen boletinak, kultu-edo liturgi orriak eta aldizkariak, teologi aldizkariak, misio-aldizkariak edota propaganda erlijiozkoak aldizkariak. Joera honetako euskal prentsa katolikoa da ia dena —agian den-dena—. Eta artikulu honetan gutxien prentsa delako, eta, beraz, erlijioa dutelako bere gaia, nahiz eta bide batez erlijiozkoak ez diren gaiak erabili.

Ikuskera konfesionala (bigarren mailakoa) du informazio orokorreko euskal prentsa gehienak. Hauetako gehienek ere konfesiokatolikoaren aukera egina dute, nahiz eta inoiz beste konfesio eta erlijioen albisteei lekurik eman. Katolizismoaren defentsa egiten da, eta horren kritika funtsezkorik ez da onartzen.

Ikuskera kulturala (lehen mailakoa) aukeratu duten egunkari eta aldizkari batzuek ba dira, ordea, euskal prentsa-organok

daramate; ez-konfesionalak, beriz, erlijioaren beraren kritika sakonik ez dute planteatzen gehienetan, baina joeraz erlijio-institu-

zioen kritika nabarmentzen dute, eta aldi berean, instituziotik kanpoko erlijiozko gertakariari garrantzi berezia ematen diete.

Euskal aldizkarietan, azkenik, erlijiozkoarekiko ironiak bere lekua izan ohi du sarritan.

b) **Euskal Egunkariak.** Soziologian neure "inkurtsiotxo" egin zahian, zortzi egunetako euskal egunkariak aztertu nahi izan ditutu (martxoaren 5etik 12ra bitartekoak), erlijiozko albistea eta gaia nola zerabilten ikusteko. Zoritxarrez, bederatzi egunkarietatik, sei bakarrik eskuratu ahal izan ditut zortzi egun horietan. (Ezin izan, beraz, ondorio soziologiko erabateko eta azkenburukorik ateratzeko uste handirik). Egun horietan beroitan **El País** egunkariak erlijiozkoari emen dion lekua ikusi dut. Eta guztiak elkarrekin konparatuz, neure inpresiotxo eta gogoeta txiki batzu atera ahal izan ditut.

Zortzi egun horietan egunkarietan emateko erlijiozko gertakeri ugari ez zen izan, ez Euskal Herrian eta ez gure egunkariok hartzen duten munduan. Martxoaren 4ean: Auster eguna (Garizumaren hasera), batetik, eta Casaroliren Erromara itzultzea, Aitasantuaren bidali bezala Txinan ibili ondoren; martxoaren 8an, Garizumako lehen igandea (benetan ez aparteko albistea) eta mutilen "Javierada" gertatu ziren. Beste gertakari handirik ez dago zortzi egun horietan; baina erlijiozko gertakari azpitik dibortzio-legearen arazoa eta horri buruz Eliza katolikoak duen jarrera dago nahiko

pil-pil

Gure egunkariak ez dute erlijio-sailik; **El País**-ek ere ez; hala ere, bi egunkari behintzat, asteen behin Elizari buruzko saila dute. **Diario Vasco**-ren kasua berezia da aste honetan: izan ere, "Gaiak" sailean, hiru egunez, orrialde oso bana eman ditu, Filipinetan gertatu beria zen bi euskaldunen beatifikazioari eta horren inguruko ibilaldiak buruz. **Egin**-ek ere bere larunbatetako **Jaeginen** orrialde bat du, erlijiozko gaiari buruz; baina, hain zuzen, martxoaren zazpian ez zuen orrialde hori sartu. Erlijiozko albistea, beraz, beste sailetan sartzen da: nazioartekoan, estatalean, Euskal Herrikoan, kulturazkoan, gizarte sailean, etab.

Egunkariari buruz eritziren bat ematean, nahiko argigarria izan ohi da irakurlearen erreakzioak ezagutzea; erlijiozkoaren erabilera dagokionez, irakurlearen bi gutun bakarrik agertzen dira aste honetan: biak nolabait apologetikoak.

Euskal egunkarietatik erlijiozko albistea eta gaia katolizismoarekin eta Eliza katolikoarekin berdintzen dira. Aste honetako titulu guztiak Eliza katolikoari dagozkie. Bakar-bakarrik **Egin**-ek du Yogari buruzko artikulua bat eta erlijio-kritikaz beste bat.

Laburtzeko, erlijiozkoak, kuantitate leku zabal xamarra du euskal egunkarietan, batzaz beste; **El País**-ek baino zerbait gehia.

El tratamiento de la noticia religiosa es superficial y sin ninguna programación. Y, desde luego, en la prensa vasca diaria, casi totalmente confesional, si bien con variantes, según las "ideologías".

Zortzi egun horietan, behin eta egunkari batean bakarrik, merezi izan du erlijiozko gaiak lehen orrialdeko titulua.

Euskal egunkari batzu ia egunero dute erlijiozko albisterei edo artikuluren bat sartzeko joera. Alde honetatik, erlijiozko titulu gehien **Deia**-k ematen du; gutxienez berriz, **Sud-Ouest**-ek; **Egin**-ek ere oso urri sartzen du erlijiozko egunkariaren barruan.

goxeago. Baina erlijiozkoaren erabilera azalekoa eta egoki programatu gabea da. Bestalde, euskal egunkarietatik —ia denentzat— maila konfesionalean —katolizismoaren mailan— mugitzen da ia erabat erlijiozko albistea eta gaia. Hala ere, honen barruan ezberdintasunak ikus daitezke, egunkari bakoitzaren "ideologiaren" arabera.

BANCO DE BILBAO
nire soldatak
lan egiten du.
Bitartean ni atsedenean.

Orain hileroko soldatatik abantail haundiagoak lortu ahal dituzu.

Bakar bakarrik zera adierazi behar diguzu, alegia, hemendik aurrera zure lantsaria **BILBO BANKU**ko kontu ireki edo Aurrezki libreta baten bidez eskuratu nahi duzula.

Honela, zure soldata egunero lanean arituko da interesak ekoiztuz eta arrisku guztietatik babesturik.

Zure diruaren administrazioa emanez gero, lantsaria **BILBO BANKU**aren bidez eskuratu, beste

abantail garrantzitsu batzu eskainiko dizkizu. Adibidez: Zuk zeuk inprima ahal dituzu bileteak, eskudirurik erabiltzeko beharizanik gabe. Bestalde zure egokierara luzatu ahal dituzu zure erosketen ordainketak, Kreditu Txartela erabiliz. Eta dirua behar baldin baduzu nahiz gaez nahiz egunez, 24 Ordu Bankuek estualdietatik aterako zaituzte.

Zatoz guregana eta mintzatuko gara. Bost minututan lortu ahal dituzu abantail haundiagoak zure soldatatik.

Eskura

delakotik
zure soldata

BANCO DE BILBAO